

Tyresö återvändarskola

Projektutvärdering 091028

Förord

Väl inne i verksamheten är det mycket svårt att sammanfatta hur arbetet fortskrider i siffror. Vi talar om individer i en mycket liten organisation och det är mycket svårt att generalisera då våra fall är mycket olika. Vi försöker beskriva hur arbetet fram tills nu har fortskridit, hur vi arbetar och vilka behov som finns samt vilka resurser vi i dagsläget känner att verksamheten kräver för att vi ska kunna hålla en fortsatt god nivå.

Eleverna

Då Återvändarskolan startade sin fysiska verksamhet V. 10 VT-09 har det redan hunnit passera ett antal elever genom vår verksamhet. Under VT-09 arbetade vi med 7 elever.

VT-09

Antal elever: 7

Antal undervisade elever: 4

Antal utslussade elever: 2

Antal kvarvarande elever: 2

Antal elever avaktualiserade: 1

Antal där arbetet fortsätter under kommande termin: 4 varav två varit inskrivna och undervisats hos Återvändarskolan.

Av de fyra icke utslussade elever som vi antingen arbetade med utanför Återvändarskolan eller undervisade under VT-09 är alla fyra nu inskrivna och får undervisning i Återvändarskolan.

HT-09

Aktuella elever från föregående termin: 4

Nya elever: 4

Inskrivna elever: 6

Elever där Återvändarskolan arbetar utanför skolan: 2

Elever nekade på grund av platsbrist: 2

Varje fall hos Återvändarskolan är unikt och det är svårt att säga hur många elever det finns plats för. Arbetet utanför skolan innan inskrivning är ofta en lång och tidskrävande process. Under HT-09 var personalbeläggningen motsvarande en 100%-tjänst uppdelad i två 50%-tjänster. Tidsåtgången var dock mycket mer än de avlönade timmarna.

Tyresö kommun

Barn och Utbildningsförvaltningen

Jörgen Thullberg

jorgen.thullberg@tyreso.se

Tfn: +46701698201

Under HT-09 har vi samma personalbeläggning och ett relativt sett stort antal elever. Två av de nu inskrivna eleverna är av den självgående typen och har en problematik som gör det svårt för dem att gå till skolan men vad gäller den studiemässiga biten så är dessa två elever mycket ansvarstagande och självgående vilket gjort att vi kunnat öppna dörren för fler elever än vad som annars skulle ha varit möjligt.

För att vidare kunna slussa ut elever till hemskola är vägen lång. Eleverna behöver få tillbaks sin självkänsla och lust att lära vilken har brutits ner under mycket lång tid. En uppskattning är att genomsnittet för eleverna som vi tagit emot till Återvändarskolan inte gått i skolan eller haft någon undervisning överhuvudtaget de senaste fyra åren med ett individuellt spann från sex månader till fyra år. Under VT-09 överfördes två elever till annan skolform. De två eleverna skulle båda ha gått i år9 i grundskolan och blev alltså överåriga vid terminsslut. Elev 1 klarade målen i kärnämnen och blev antagen på nationellt program. Elev nummer två skrevs in på socialtjänstens verksamhet Steget vilket före Återvändarskolan inte hade varit ett tänkbart alternativ för eleven.

Den personlighet och litenhet som Återvändarskolan erbjuder är idag den enda lösning som fungerat för eleverna och det har hittills verkligen fungerat. Vi har kunnat flytta eleverna från hemmet till Återvändarskolan och kunnat påbörja undervisning. Eleverna har fått en grupptillhörighet och ser sig tillhöra och vara del av en klass, de börjar bygga rutiner för att ta sig till skolan, arbetar med att ordna upp sin vardag, dygnsrytm och sina matvanor. Eleverna uttrycker till en början ofta en uppgivenhet precis som hemskolan, man har mycket liten tro på att eleven kommer lyckas med att återvända till samhällets rutiner.

Behovet för placering på Återvändarskolan har under HT-09 visat sig vara större än vad Återvändarskolan med nuvarande personalbeläggning/resurser kunnat möta.

Tidsaspekt

Under projekttiden har vi på Återvändarskolan verkligen kunnat känna av tidsåtgången för arbetet med eleverna. En stor del av tidsåtgången måste få existera utanför och med det inledande arbetet. Kartläggning och relationsskapande verksamhet är av stor vikt för att vi ska lyckas fånga upp dessa elever. Tänkvärt är att eleverna ofta har ingen eller mycket liten kontakt med skolvärlden i det inledande skedet varför tidsåtgången varit stor.

Det märks stor skillnad mellan vårterminen och höstterminen även om tjänstesättningen är densamma. Under vårterminen hade Jörgen 20% tjänstelös tid som helt lades på Återvändarskolan vilket faktiskt innebar att vi hade 120% arbetskraft i projektet.

Tiden för gemensam planering, utvärdering, enskilda samtal samt mötestid med föräldrar, skola, socialtjänst osv. har i princip under hela projekttiden legat utanför den avsatta tjänstetiden vilket nu måste lyftas till ytan.

Hälsa

Eleverna har alla olika anledningar till att de suttit hemma men vi känner att det hos alla finns ett stort behov av samtal och stöttning. Flertalet har redan vid aktualisering kontakt

med BUP eller kurator och detta är något vi skulle vilja utveckla. Vi arbetar mycket med den egna självkänslan hos eleverna men det finns ibland ytterligare behov av stöd. Vi tror att en kurator knuten direkt till Återvändarskolan skulle betyda mycket för eleverna. De elever som har en god kontakt med kurator på hemskolan alternativt utanför skolan ska självklart fortsätta ha denna kontakt men vi skulle önska att vi kunde få in kuratorkontakt på ett naturligt och inte utpekande sätt. En kurator knuten till Återvändarskolan skulle inte drabbas av något stor belastning då antalet elever är få. På samma sätt skulle också en skolsköterska som hade direkt kontakt med oss vara av nytta. I dagsläget är det omöjligt att få en elev att besöka skolsystem i hemskolan för samtal om tex. kostvanor. Då våra elever inte klarar av att gå till skolan för undervisning så är de också helt avskilda från den elevhälsovård som idag finns på skolan.

Friskvård

Vi tar emot elever som till merparten levt ett väldigt passivt liv under en ganska lång tid, de är trötta och har ofta dåliga matvanor. Vi skulle vilja att det finns utrymme i verksamheten för att aktivt verka för att de ska aktivera sig själva. Att få dem att gå till maten kan ibland vara en stor utmaning för oss trots att det bara handlar om en promenad på fem minuter. Vi har ju valt att förlägga maten till Tyresö skola istället för till Strandskolan just för att eleverna ska få röra lite på sig.

Ett önskemål är att vi har medel för att ta iväg eleverna på olika fysiska aktiviteter som möjligtvis också kan föda ett intresse för en mer fysisk aktivitet. Vi har tillbringat flertalet dagar ute i skogen, dels med Tyresö naturskola men också på egen hand och det har uppskattats mycket av eleverna trots att de varit tvungna att aktivera sig fysiskt.

Hemmasittarna kan genom att aktivera sig få ny ork till andra aktiviteter vilket vi tror starkt på.

Vi har förhoppningen att vi i framtiden ska kunna ta med eleverna och åka och simma, klättra, åka skateboard, gå på friskis och svettis osv osv. för att skapa fysisk aktivitet på ett mer spännande och varierande sätt.

Studiebesök

Vi har under den gångna tiden försökt att variera våra skoldagar så långt det gått. Eleverna har glidit ut ur den ”vanliga”skolan av en eller annan anledning och man kan lätt se hur de i flera fall känt att de inte passat in i normen. Hittills har vi varit helt förpassade till helt kostnadsfria aktiviteter och det är tur att det finns kostnadsfria museer och tex Tyresö Naturskola eftersom det verkligen ger dessa elever en ny upplevelse. Ett antal gånger har vi haft behov av att ta med matsäck till eleverna vilket vi löst på egen hand, då vi inte kan begära av dessa elever att de ska ta med matsäck eftersom kylan hemma kan gäpa tom, att be skolrestaurangspersonalen ordna matlådor en vecka i förväg är också svårt eftersom vi inte så långt i förväg hur många elever som faktiskt kommer att dyka upp. Vi kommer att fortsätta med vår uppfinningsrikedom vad gäller att finna lågkostnadslösningar men budget för även de andra aktiviteterna tycker vi att dessa elever är värda.

Studiemateriel

Varje elev försöks med studiemateriel från sin hemskola, det brukar oftast förutom planeringar bestå i en Sv, Eng och Ma bok samt några anteckningsblock och pennor. Vi bygger knappast en varierande och spännande undervisning enbart utifrån detta material utan försöker att utnyttja alla tänkbara möjliga vägar.

Här följer ett fåtal exempel på hur vi arbetat utanför det befintliga materialet vi fått från skolorna:

Vi inleder varje morgon med en nyhetsstund där eleverna får leta upp och presentera valfri artikel ur någon av de två gratistidningar som finns.

Vi arbetar med area, procent och ekonomi utifrån det hus vi befinner oss i,

Vi har tillverkat termosar av återvinningsmateriel och undersöker hur värme leds och hur vi kan stoppa värmeflödet,

Vi har arbetat med ekvationer utifrån tärningar,

Vi lånar skönlitteratur på det närliggande biblioteket,

Osv osv.

Idag lånar vi böcker på bibliotek men ”klassuppsättningar” där vi läser en bok tillsammans och kan diskutera den gemensamt känns som en viktig del i den roliga svenskundervisningen.

Datorer är en annan materiellfråga som bör lyftas upp. Våra elever kommunicerar och skickar uppgifter till sin mentor/kontaktperson och gör därför många skrivuppgifter via datorn. Vi har också märkt att om man inte har skrivit för hand på tre år så känns det oftast lättare att sätta igång med skrivandet på dator istället för att visa den handstil man inte tränat upp.

Vi behöver förutom det studiematerial som kommer med varje elev från skolan också ha möjlighet till tex laborativt material i matematik eller för att arbeta med enklare teknikuppgifter/NO-uppgifter osv. Vi försöker i dagsläget finna uppgifter som skiljer sig från den traditionella bokräkningen/läsningen och vi måste finna vägar till ett varierat och roligt lärande som vidare föder lusten att lära. Eleverna har ofta en ganska negativ bild av hur inläringen går till och ser ofta skolarbete som något negativt.

Lokalbehov

Arbetsmiljön

I nuläget befinner vi oss på fritidsgården ”Strandträffen”. Där finns två rum och ett kök, med möjlighet att stänga dörren mellan de två rummen (dock ej ljudisolerat). Det finns dessutom en källarvåning där vi förfogar över två garerober i vilka vi förvarar allt vårt och elevernas material. Denna lokal delar vi med fritidsverksamheten som är här vissa eftermiddagar och kvällar. I och med att vi delar lokalen måste vi packa upp och ihop allt studiematerial varje dag.

Situationen med 6 aktiva elever i denna lokal gör att det aldrig går att arbeta direkt avskilt för varken elever eller lärare. Det är omöjligt att ha enskilda samtal med eleverna eller känsliga telefonsamtal med såväl föräldrar som elever som för dagen inte tagit sig till skolan, och det kan även vara svårt att få studiero.

Alla elever som går här har en rädsla/känner obehag för att vistas i ”vanlig” skolmiljö. Dels vill man inte träffa andra elever, det är pinsamt och man vill inte bli utstirrad eller ifrågasatt. Dessutom upplevs det konstigt att vara i en skola efter månader/år utanför den.

Vi har valt att gå till Tyresö skola för att äta lunch, detta för att träna på att vistas i skolmiljö samt att få in ytterligare en rutin i våra elevers vardag. Vi har haft möjligheten att gå dit när de flesta eleverna på Tyresö skola ätit klart så matsalen är relativt tom när vi kommer. Vissa av våra elever har väldigt dåliga matvanor och har inte ätit frukost då den rutinen saknas hemifrån, då har vi kunnat ordna med det när de kommer hit på morgonen. Det är ibland en förutsättning för att eleverna ska kunna ha en kreativ skoldag.

Arbetsgången flyter på när eleverna väl kommit igång. Med det menas att eftersom dessa elever helt eller delvis saknar rutiner och/eller kunskap om hur man ska börja arbeta, vad man planerat, varför man ska göra vissa saker är varje dag som ett nytt oskrivet blad. Det kan också handla om brist i motivation pga dålig självkänsla, ovana med struktur/regler och/eller att eleven inte har ”tänket”, kan ej problemlösning, saknar verktyg helt enkelt inför vissa arbetsmoment. Detta bla för att man inte gått i skolan på länge eller inte fått ovanstående känsla eller kunskap hemifrån. De behöver mycket hjälp att komma igång varje dag med andra ord. Detta störs allt som oftast av de samtal vi lärare vi måste ta/göra med elever som för dagen inte dykt upp. Arbetet blir dessutom stillastående när alla behöver hjälp samtidigt, vilket ofta är fallet. De stannar gärna upp i sitt egna arbete för att lyssna till någon annan elevs frågor och lägger sig ofta i och vill vara med och diskutera. En väldigt positiv sak är att de inspirerar varandra när det väl blir arbetsro, då blir de väldigt aktiva arbetsmässigt. Det är tydligt att eleverna törstar efter kunskap, samspel kamrater, samspel lärare/vuxna.

Eleverna behöver naturligtvis lära sig att vänta på sin tur, att allt inte rör dem osv eftersom att det stör arbetsron. Men samtidigt är det så att dessa elever för en gångs skull öppnar upp sig, vill vara delaktiga, är kunskapsörstiga osv och därför är enskilda studieplatser väldigt viktigt. Som det ser ut nu sitter vi nästan på varandra i två olika soffgrupper och det är naturligtvis inte optimalt då alla blir distraherade vid genomgång med enskild elev.

Strandträffen har sina brister enligt ovan, men är överlag en bra lokal som har mycket av det som Återvändarskolan behöver. Såsom avskildhet, icke traditionell skolsal/klassrum, bra platser för rast (pingisbord, spelrum), kök.

Önskvärt är

-lokal utanför skolan, men med möjlighet att äta lunch en sen tid på en skola.

-kök, med huvudsyftet ”frukost”.

-ett rum för att lära och inspirera (afficher, bokhylla med böcker och elevmaterial, dagstidning mm).

- enskilda studieplatser med eget material som är stationärt eftersom att mycket tid går åt att hämta, leta i lådor och hitta var man ska sitta och arbeta varje dag samt att det gynnar arbetsron.
- möjlighet att diskutera enskilt med en elev, med varandra, med föräldrar utan att de övriga eleverna hör.
- utrymme för möte med föräldrar.
- rastplats.
- centralt läge i Tyresö.

Hemskolan

Stöttning av eleverna på Återvändarskolan från sina respektive hemskolor är väldigt viktig. Kontakten mellan elev och hemskola får inte upphöra så snart eleven börjar på Återvändarskolan, då den kontakten är dörren tillbaka.

Det handlar om att planeringar för varje ämne måste ges ut i god tid och respons på inskickade uppgifter måste vara snabb. Vi upplever idag ett glapp där eleven börjar hos oss men det tar ofta flera veckor innan vi får planeringar från mentor. För våra elever är det en stor sak att ta sig till Återvändarskolan. Då är det av största vikt att vi står redo med arbetsuppgifter när de börjar. Dessa elever har dömt ut sig själva och anser oftast att alla andra har gjort det med dem också. Det sänder ut fel signaler när planeringar inte kommer in i tid. Detta gäller naturligtvis även respons på färdiggjorda uppgifter. Eleverna är mycket glada och stolta över att få saker gjorda och behöver snabb återkoppling för att inte tappa sugen. Förtroendet är A och O. Alla elever som går på Återvändarskolan gör det av olika anledningar, men det gemensamma för dem alla är att de har ett starkt behov av att ha förtroende för oss lärare. Det är något som vi lyckats skapa med var och en och därför har mycket skolarbete blivit gjort. Det vi lärare på Återvändarskolan har märkt är att dessa elever vill ha vuxna som gör upp riktlinjer och bekräftar dem när de följer dessa. För att de ska följa riktlinjerna krävs det att de fått förtroende för den vuxne. Det skulle underlätta att få tillbaka eleven till hemskolan, att få eleven att känna förtroende för sina hemskolelärare med en bra kontakt under tiden de går på Återvändarskolan. Denna kontakt kan ske via möten, telefon eller epost mellan hemskolelärare och elev samt hemskolelärare och oss lärare på Återvändarskolan.

Nätverksarbetet

Vi har byggt en mycket tät och bra kontakt med socialtjänstens mobila team då flera av våra elever också har kontakt med mobila teamet. Mobila teamet har också kunnat indikera oss på ett antal elever. Samarbetet mellan Tyresö Återvändarskola och Mobila teamet är mycket kreativt då vi kan arbeta med samma frågor från båda håll och också stötta föräldrarna på en bredare front. För att ytterligare förbättra kopplingen till socialtjänsten arbetar vi på att utöka samarbetet för att finna en modell där alla handläggare som har kontakt med elever i återvändarskolan också träffar oss regelbundet. I dagsläget har vi en ojämn kvalitet vad gäller detta arbete beroende på handläggare.

Slutord

Vi kan nu se att behovet efter en verksamhet för dessa ungdomar varit stort. Eleverna erbjuds för första gången en fungerande väg tillbaka till samhället. Vi har mött kuratorer och föräldrar som gråtit av lycka för att de ser att barnen de försökt hjälpa äntligen är tillbaka på rätt väg. Vi ser dagligen elever som skulle falla tillbaka innanför en stängd dörr om inte Återvändarskolan fanns som alternativ. För de få elever som det handlar om är Tyresö återvändarskola troligtvis det största steget i hela deras utbildningsliv.

Jörgen Thullberg och Louise Backman